

a beállítódásképződést. Ez kitűnik abból is, hogy szembevetően magas annak a munkacsoportnak a %-aránya, amely minden ellenállás és zökkenő nélkül fogadta a kooperáció követelményeit, és annak alapján vette ki részét a feladat megoldásából.

A kontrollcsoport negatív oldalról bizonyította, hogy a kollektivitás irányába mutató tapasztalatok nem kaptak megfelelő támogatást tudatosítás formájában, hanem csak egyoldalú teljesítményközpontú tudatosítás folyt, amely nem segítette elő a kollektív beállítódás kialakulását. A kontrollcsoport csoporttagjainak nagy többsége csak kisebb-nagyobb konfliktusok árán volt hajlandó eleget tenni az együttműködés követelményeinek, és részt venni a feladatvégzésben. Voltak, akik közömbösek maradtak a követelményekkel szemben. A kísérlet azt igazolta, hogy az ilyen jellegű tudatosítás hiánya akadály a kollektivitás szempontjából értékes tapasztalatok helyes értelmezésének.

SZAKIRODALOM

- [1] *Ágoston György*: Az emberi sokoldalúság marxista eszménye. A szocialista személyiség nevelése és a közösség. A Magyar Pedagógiai Társaság Kiadványa, Bp. 1970.
- [2] *Bábosik István-M. Nádasi Mária*: A tanulók kollektív magatartási sajátosságainak vizsgálata a természetes pedagógiai situációban. Magyar Pedagógia 1971. 1-2.
- [3] *Bábosik István-M. Nádasi Mária*: A tapasztalatszerzés és a tudatosítás szerepe a kollektív beállítódás formálásában. A szocialista személyiség nevelése és a közösség. A Magyar Pedagógiai Társaság kiadványa. Bp. 1970.
- [4] A beállítódás pszichológiája. Szerk.: dr. Molnár István. Akadémiai Kiadó, Bp. 1971.
- [5] *Dorst, Werner*: A beállítódásra való nevelés néhány aktuális pedagógiai problémája. A beállítódás időszerű kérdése. Acta Pedagogica Debrecina sorozat 48, Debrecen, 1973.
- [6] *Duró Lajos*: A személyiség erkölcsi tulajdonságainak és interperszonális kapcsolatainak néhány összefüggése. Magyar Pszichológiai Szemle, 1972/2. sz.
- [7] *Hunyady Györgyné*: A közösségek empirikus vizsgálata a nevelésméleti kutatásban. Pedagógiai Szemle, 1972/2. sz.
- [8] *Hunyady Györgyné*: Attitűdskála a közösségi beállítódás mérésére, Pedagógiai Szemle, 1973/6. sz.
- [9] *Hunyady Györgyné*: Az osztályközösség szerkezete és a közösségi beállítódás összefüggése. Bp. 1973. (Kandidátusi értekezés.)
- [10] *Kelemen László*: Pedagógiai pszichológia. Tk., Bp. 1981.
- [11] *Mérei Ferenc*: A közösségek rejtett hálózata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1971.
- [12] *Pataki Ferenc-Solymosi M.*: A csoportjelenségek pszichológiája. Szöveggyűjtemény. Tk., Bp. 1974.
- [13] *Rubinstein Sz.*: Az általános pszichológia alapjai I-II. Akadémiai Kiadó, Bp. 1961.
- [14] *Vorwerg M.*: A közösség szociálpszichológiai vizsgálata. Tk., Bp. 1973.

DR. FARKAS KATALIN-DR. KRIZSÁN JÁNOSNÉ
Szeged-Békéscsaba

A nagyszülőkkel való együttműködés lehetőségéről

„Én nagyon szeretem a nagymamát. Ő már 71 éves. Nekem mindig főz ebédet. Segít a háztartásban, az almaszedésben, a takarításban, az elmosogatásban. Nagyon szerény. Ha anyuéknak kevés a pénzük, mindig ad kölcsön. Soha nem unatkozik, mindig segít valamit. A nyugdíja nem sok, de megvan vele. Soha nem panaszkodik... Attól függetlenül, hogy hány éves, nem látszik rajta, hogy öreg. Sokkal fiatalabbnak látszik, mint valójában... Ő is nagyon szeret engem. Esténként elbeszélgetünk. Apu nem nagyon kedveli, de azért megvan vele... Nagymamám férje már régen meghalt.

Özvegy szegény. Öt évig egyedül élt, azután odaköltöztünk hozzá, azóta ő is sokkal vidámabb . . ." – írja P. Csaba 6. osztályos tanuló. Ilyen és hasonló vélekedések, kimondott és kimondatlan gyermeki gondolatok és mindennapos pedagógiai tapasztalataink készítették bennünket arra, hogy megfogalmazzuk és értékesítsük: a mai nagyszülők a mai társadalom nélkülözhetetlen láncszemei, a fiatalabb nemzedék támaszai. Ismeretes, hogy a nagyszülők más „nevelési közeget” jelentenek, mint a szülők. Erre a sajátos „nevelési közeget” szüksége is van minden unokának, de valljuk be őszintén, minden nagyszülőnek is. Aligha van olyan nagyszülő, akinek nem az unokája, unokái lennének a legféltebb kincsei.

A nagyszülőknek, nagymamának többek között van ideje unokájával énekelni, játszani; olyan érzelmek birtokában törődni, foglalkozni az új generációval, amilyennel annak idején a „nagy rohanásban”, a saját gyermekével nem volt módja. A nagymamánál mindig finomakat lehet enni, a nagymamával sok mindenben „egyezséget lehet kötni”, a nagymama fontos kiegészítője – sokszor meghatározója – a boldog gyermekéletnek.

Ezért határoztuk el, hogy lehetőséget teremtünk a „nagymamai szeretet” hihetetlen tartalékainak feltárására, „felhasználására”, az idősebb korosztály társadalmi kapcsolatainak szélesítésére.

Abból indultunk ki, hogy a család és az iskola optimális együttműködésének meghatározó szerepét nemcsak a legutóbbi párt- és oktatáspolitikai dokumentumok hangsúlyozzák, hanem a mindennapi pedagógiai gyakorlat is ezt igazolja. Az iskola csak úgy érhet el tartós eredményeket, ha nevelési törekvéseiben a szülői ház tudatosan támogatja, ugyanakkor *az iskola is következetesen épít a szülőkkel, a nagyszülőkkel való együttműködésre.*

Az együttműködés, az együttnevelés egyik formája lehet, ha a Szülői Munkaközösség az iskolavezetéssel közösen megszervezi a **NAGYMAMÁK KLUBJÁT**.

Kezdeményezésünkre több iskolában elindult a Nagymamák Klubja-mozgalom.

A *klub célját* az alábbiakban fogalmaztuk meg:

- nyújtson segítséget a nagymamáknak unokájuk megismeréséhez, neveléséhez;
- biztosítson beszélgetési, kapcsolattartási, „tapasztalatcsere”-lehetőséget az érdeklődőknek;
- teremtsen alkalmat arra, hogy a nagymamák jobban megismerve unokájuk iskoláját, bekapcsolódhassanak az ott folyó munkába.

Mi magunk a *Békéscsabai 9. Számú Általános Iskolában* szervezett klub tapasztalatairól szeretnénk beszámolni.

Először egy Beköszöntő levelet (1. sz. melléklet) és egy jelentkezési lapot (2. sz. melléklet) küldtünk minden gyermek nagymamájának. Javaslatunk nagyon tetszett, mert 51 nagymama jelezte, hogy szeretne a klub tagja lenni, majd újabb 12 nagymama jelentkezett, így minden korábbi elképzelésünket felülmúlóan 63 tagja lett a klubnak.

Az első foglalkozásra az alábbi tervet állítottuk össze, amit most az ötletadás igé-nyével bemutatunk:

A Nagymamák Klubjának programjait az alábbi munkaformákban tervezzük:

1. *Előadás:*

- Pl.: – Öregedés és személyiség,
– Sikeres és sikertelen öregedés.

2. *Beszélgetések, viták:*

- Pl.: – Mit tegyen és mit ne tegyen a nagymama?
– Mit kell tudni a nagyszülőknek az iskoláról?

3. *Bezzeg az én időmben . . .* élménybeszámolók nevelési módszerekről, a családi élet szervezéséről.
4. *Filmvetítések* az iskoláról, gyerekekről, nevelési kérdésekről, az idős emberek életéről.
5. *Játék- és daltanulás*: Mit és hogyan játszunk az unokával?
6. *Barkácsolás, kézimunka*, háztartási ismeretek tanítása az unokának.
Ötletvásár: Én erre tanítottam meg az unokámat.
7. Az unokák *iskolai munkájának* megismerése, nyílt órák, részvétel az iskolai rendezvényeken.
8. Mit olvas, mit olvasson az unokám? *Az iskolai könyvtár* megismerése.
9. *Unokámmal közösen készítettük . . . kiállítások szervezése.*
10. *Főzőcske*, de az unoka kedvéért . . . Sütési, főzési tapasztalatcsere, kedvenc receptek cseréje.

A klubvezető e sorok egyik szerzője, dr. Krizsán Jánosné lett, akinek a naplójából néhány részletet idézünk:

„Az első összejövetel 1984. december 10-én volt. Nagyon izgultam. Ez az alkalom az ismerkedés jegyében telt el, amelyet egy nagyon kedves helyen, a csapatotthonban töltöttünk el. Az igazgatónő is ott volt ezen az alakuló összejövetelen, aki azóta is a klub aktív tagja. Eredetileg csak egyórára terveztük az együttlétet, de a beszélgetés alaposan elhúzódott. Külön örömünkre szolgál, hogy van egy dédmamánk is . . .”

„A következő foglalkozást már januárban tartottuk. Mindenki fényképet hozott az unokájáról. Rövidesen kiderült, hogy minden gyermek szép, mint egy tündér, jó, mint egy angyal és okos, mint Einstein.”

„Az összejövetel napja ugyancsak „fagyos” volt, ugyanis Békéscsabán ekkor a hőmérő higanyszála –24 fokot mutatott. Hogy „melegebb” legyen a hangulat, teát főztünk a napközi konyháján. Az igazgatónő egy meglepetést tartogatott a nagymamák számára: egy fotóalbummal lepte meg őket, amelyben a nagymamák fiatalkori fényképei szerepeltek, amiket anyukakorukban készítettek róluk . . .”

„A következő alkalommal még színesebb foglalkozásunk volt. A nagymamák elhozták kedvenc kézimunkájukat: makramét, kötést, horgolást, hímzést. A foglalkozás színfoltja a tantestületi nagymamák „beíratkozása” volt a klubba. Volt itt nosztalgia-show, zenehallgatás, minden. Mondanom se kell, hogy ez a foglalkozás is tovább tartott egy óránál, hisz több mint két órát töltöttünk együtt . . .”

„A márciusi klubnapra előre megbeszéltük, hogy recepteket fogunk cserélni. Magammal vittem egy magnót, hogy felvételt készítek az elhangzottakról. A magnó nagyon feszélyezte a nagyikat. Eltelt húsz perc, és még csak 3 receptet mondtak. Ültünk és csak néztünk egymásra, mindenki hallgatott. Ekkor azonban a technika ördöge sietett segítségemre. Kiderült ugyanis, hogy rossz a mikrofon, és a felvételtől semmi se lett. Gyorsan döntöttünk, hogy két tanító néivel lejegyeztetjük, amit a nagyiktól hallunk. Ekkor megtört a jég. Szinte egymás szavába vágva mesélték, mondták a sok finom ételt, sütemény receptjét. Mondanom se kell –azt hiszem –, hogy ez volt a leg-hosszabb foglalkozás.”

A sok finom sütemény- és ételreceptet sokszorosítottuk, és összefűzve közreadtuk. A receptek végén megtalálható a kisunoka, valamint a nagymama neve .

„Áprilisban filmvetítés és beszélgetés szerepelt a programban az idős emberekről, egészségükről, életmódjukról. Ennek is nagy sikere volt.”

Jól sikerült az anyák napi ünnepség, az „ötletvásár a nyári unokaprogramokhoz”, a húsvéti szokásokat felelevenítő foglalkozás, a könyvtárlátogatás, a nőnap ünnepség is.

„Legfontosabb tapasztalatom?

Az, hogy nagyon megszerettük egymást, szívesen vagyunk együtt. Nagy boldogság a nagymamáknak, hogy fontosak, hogy számítanak rájuk. Örömmel készülnek a találkozásokra: előtte fodrászhoz mennek, csinosan felöltöznek.

Elképzelésem a jövőről?

Szeretném, ha nyitottabb lenne a klub. Ehhez azonban kellene egy megfelelő helyiség! Hiszen sokan szeretnének klubtagok lenni, olyanok is, akiknek nem itt él az unokája, de szeretnének barátokat, ismerősöket szerezni. De nem kívánhatom az iskolától sem, hogy ilyen terheket vállaljon magára.

Magamnak több időt kívánnék, hogy szívvel-lélekkel tudjak készülni az egyes programokra, a találkozásokra. Szeretném jövőre is csinálni folytatni ezt a munkát. Keresem a módját, hogy mivel tudnám még színesebbé, gazdagabbá tenni a foglalkozásokat, hogy a nagymamák még jobban érezzék magukat. . .”

Nagyon örülünk, hogy ilyen nagy az érdeklődés klubunk iránt. Egyre több nagyapa is jelentkezik: velük miért bánunk ilyen mostohán? És igazuk is van. Át kell szerveznünk a klubot: NAGYSZÜLŐK KLUBJÁVÁ. (Bár eddig is szívesen láttunk egy-egy érdeklődő nagypapát.)

Sokszor elmondjuk, hogy az iskola és a család együttesen felelős a gyermekért. Azt már ritkábban fogalmazzuk meg, hogy az iskola, a gyermekek, a fiatalok felelősek az idősekért, a nagyszülőkért.

Pedig a nagyszülőknek, az idő embereknek is életszükséglete, hogy a családhoz, az unokákhoz tartozzanak. Elismerhetjük: egyedül nekik van még idejük mindenre. Nélkülük nem lehetnénk meg.

A Nagymama Klub – a Nagyszülők Klubja – sok örömforrása lehet nagyszülőknek, gyermeknek és rajta keresztül az iskolának is.

Örülünk, ha minél több helyen kedvet kapnának hozzá!

1. sz. melléklet

BEKÖSZÖNTŐ

Kedves Nagymama!

Aligha van olyan Nagyszülő, akinek nem az unokája, unokái lennének a legföltettebb kincsei. A Nagyszülőknek mindig van idejük az unokával játszani, mesélni; a nagymamánál mindig finomakat lehet enni, a nagymamával sok mindenben „egyezséget lehet kötni”, a nagymama boldog „kiegészítője” a gyermekéletnek.

Az iskola vezetősége a Szülői Munkaközösséggel arra gondolt, hogy alkalmat teremt a Nagymamáknak arra, hogy jobban megismerjék unokájuk iskoláját, az ott folyó munkát, és találkozhassanak más gyerekek nagymamáival is. Úgy tervezzük, hogy elegendő számú jelentkező esetén megszerezzük a *Nagymamák Klubját*.

A klub tagjai rendszeresen találkoznának, és őket érdeklő kérdésekről beszélgetnének.

Szeretnénk Önt is, Kedves Nagymama, meghívni! Küldünk egy jelentkezési lapot, ha el tetszik tudni jönni, tessék kitölteni, és az unokájával az iskolába visszaküldeni.

Sok szeretettel várjuk, jó egészséget kívánva!

Dátum:.....

.....
klubvezető vagy a Szülői Munkaközösség
elnöke

2. sz. melléklet

J E L E N T K E Z É S I L A P

Név:

Lakcím:

Az unoka neve:

osztálya:

A tervezett programok közül az alábbiak érdekelnek a legjobban (legyen szíves aláhúzni!).

1. Beszélgetések az alábbi témákban:

- Mit tegyen és mit ne tegyen a nagymama?
- Elkényeztetni? ... egy kicsit igen!
- Mit kell tudni az iskoláról a nagyszülőknek?
- Egyszerre több unoka a nagyszülőnél. Stb.

2. Filmvetítés gyerekekről, nevelési kérdésekről.

3. Mit játszunk az unokával? Játéktanulás, játékkismertetések.

4. Barkácsolás, kézimunka, sütés-főzés.

5. Előadás az idős emberek problémáiról.

6. Az unokák iskolai munkájának megismerése, nyílt órák, részvétel az iskolai rendezvényeken.

7. Egyéb javaslatom:

A Nagymamák Klubjába szeretnék belépni:

.....
a nagymama aláírása

Nagyon örülök, hogy nagymamám belépett a Nagymamák Klubjába.

.....
az unoka aláírása